

Suhteemme juutalaiseen kansaan – toistuuko historia?

Tuon teille lämpimiä terveisiä sisarkodistamme Saksasta, etenkin suomalaisilta sisarilta. He ovat rukouksin mukana tässä katumusjumalanpalveluksessa. Maria-sisarkuntamme perustajat, äiti Basilea ja äiti Martyria, jotka ovat jo muuttaneet tästä ajasta Taivaan kotiin, ovat jättäneet meille elämällään esimerkin siitä, mitä on aito Israel-rakkaus. Se voi tulla vain särkyneestä ja nöyrästä sydäimestä.

Sisarkuntamme syntyi tyttöjen raamattupiireistä, jotka kokoontuivat Hitlerin vallan aikana. Sodan loppuvaiheessa, kun Darmstadt oli syyskuussa 1944 tuhoutunut pommituksessa melkein täysin, Jumala lahjoitti näihin raamattupiireihin herätyksen. Jumalan anteeksiannon henkilökohtainen kokeminen syytti tytöissä syvän rakkauden Jeesukseen, mikä johti Mariasisarkunnan perustamiseen. Tänäpäin meitä on yli 200 sisarta ja 12 veljeä 20 eri kansallisuudesta; meitä suomalaisia on 16. Sisarkuntamme tekee työtä kaikkialla maailmassa.

Katumus oli alusta alkaen sisarkuntamme perustana. Kun natsiterrorin julmuudet tulivat ilmi sodan jälkeen, äiti Basilea perehtyi niihin ja puhui hengellisten tyttäriensä kanssa siitä, mitä Jumalan valitun kansan jäsenille oli tapahtunut heidän kansansa keskuudessa. Syvä katumus valtasi myös sisartemme sydämet ja Jumala antoi armossaan heille mahdollisuuksia ilmaista katumuksensa sanoin ja teoin: he hoitivat juutalaisten hautoja, huolehtivat eloon jääneistä natsien uhreista ja yrittivät tehdä heille kaikin tavoin hyvää. 1950-luvun lopulla kaksi sisarta lähetettiin vapaaehtoistyöhön israelilaiseen sairaalaan.

1960-luvulla pidettiin Frankfurtissa Auschwitz-oikeudenkäynti. Sisariamme pyydettiin majoittamaan holokaustista selviytyneitä, jotka oli kutsuttu todistajiksi. Sisarillemme oli etuoikeus saattaa heitä oikeussaliin, itkeä heidän kanssaan, rukoilla heidän puolestaan – ja näin edes hieman samaistua heihin. 1961 avattiin Jerusalemissa pieni vieraskotimme Beth Avraham, johon holokaustissa eloonjääneillä on mahdollisuus tulla virkistymään.

Äiti Basilea kirjoitti 1950-luvulla ns. Israel-rukouksen, jonka rukoilemme joka perjantai-iltana juutalaisen sapatin alkaessa. Israel-rakkaus oli syntynyt katumuksesta äitiemme ja vanhempien saksalaisten sisartemme sydämissä. Mutta mitä se merkitsi minulle, suomalaiselle ja vasta sodan jälkeen syntyneelle? Minäkin rakastin Israelia ja vaikka olenkin "ulkomaalainen" saksalaisessa sisarkunnassamme, saatoin yhteisömme jäsenenä kyllä sydämessäni yhtyä Israel-rukouksen anteeksipyyntöön. Mutta se ei tavoittanut minun suomalaisen sydämeni syvyyksiä. Suomalaisena tunsin itseni täysin syyttömäksi, eikä anteeksipyyntö koskettanut minua henkilökohtaisesti. Olin lukenut ja kuullut Suomen historiasta ainoastaan hyvää ja maineikasta käyttäytymistä sodan ajalta.

Sisar Pista, eräs vanhimmista ja vastuuta kantavista sisaristamme oli perehtynyt sekä Saksan kansan että koko kristikunnan syyllisyyteen juutalaisia kohtaan, ja hän puhui siitä meille. Se järkytti minua, mutta en vielä kukaan tuntenut, että se koski minuakin. Mutta 1995 tapahtui keskuudessamme "uusi herääminen" suhteessamme Israeliin. Koimme syvän järkytyksen, kun eräs juutalainen ystävämme, jonka vanhemmat olivat selviytyneet holokaustista, vieraili luonamme ja kertoi ensimmäisestä käynnistään Auschwitzin keskitysleirillä. Hänestä tuntui kuin siellä vuodatettu veri huutaisi yhä edelleen taivaaseen. Kristikunnan syyllisyys, joka oli raivannut tien holokaustille, on kuin valtava vuori, joka sulkee juutalaisilta tien lunnastukseen. Juutalaisen ystävämme puhuessa Herra vuodatti yllemme katumuksen ja parannuksen hengen, joka kosketti nyt myös meitä nuorempia ja muista maista tulleita sisaria.

Aloimme ottaa selvää, mitä omien kansojemme keskuudessa oli tapahtunut juutalaisille. Ja huomasimme pian, että tuskin lienee yhtään kansaa, joka ei olisi syyllinen juutalaisia kohtaan. Emme enää voineet ajatella, että olisimme muita parempia tai että ainoastaan saksalaiset olisivat syyllisiä.

Koemme Jumalan johdatuksena, että olemme siitä lähtien saaneet eri tahoilta tietoja Suomen juutalaisten kohtalosta ja maassamme tapahtuneista asioista, joista meillä ei ollut siihen asti aavistustakaan. *

Kristinuskoon kääntyneiden juutalaisten oleskelusta Suomessa on tietoja jo 1600-luvulta lähtien, mutta juutalaisen uskon harjoittaminen ei ollut mahdollista. Suomen erotessa Ruotsista 1809 maassamme jäivät voimaan perustuslait, joiden mukaan kaikkien Suomen kansalaisten tuli olla luterilaisia. Suomen viranomaiset omaksuivat kannan, että juutalaisia ei saanut asua maassamme. Vuonna 1831 kenraalikuvernööri Zakrevski karkotti maassamme olleet juutalaiset. Myöhemmin sotapalveluksesta kotiutetut Venäjän alamaiset saivat uskontoon katsomatta oleskella perheineen Suomessa. Tästä johtuen seuraavina vuosikymmeninä Suomen juutalaisväestö kasvoi muutamalla sadalla. Mutta vuosisadan lopulla senaatti kiristi uudelleen juutalaisten asemaa ja jopa karkotti juutalaisia maastamme. Arvostelun johdosta tehtiin tosin joitakin myönnytyksiä, jotka kuitenkin merkitsivät juutalaisille rajoituksia: nimeltä mainittuja juutalaisia sai jäädä toistaiseksi maahamme, mutta he saivat asua vain tietyillä paikkakunnilla. Asenne heitä kohtaan oli hyvin epäluuloinen.

Vasta tammikuussa vuonna 1918 Suomi myönsi juutalaisille kansalaisyhteisyydet – viimeisenä Euroopan maista.

Karua totuutta itsekkästä ja rakkaudettomasta asenteestamme kertovat seuraavat tosiasiat toisen maailmansodan ja sitä edeltävältä ajalta:

- ❖ Natsivainojen aikaan Suomen viranomaiset antoivat 1938 oleskeluluvan yli sadalle Itävallan juutalaispakolaiselle vain sillä ehdolla, että Helsingin juutalainen seurakunta sitoutui huolehtimaan heidän toimeentulostaan.

- ❖ 19.8.1938 laivalla Helsinkiin tulleet 53 Itävallan juutalaispakolaista käännetyttiin satamasta takaisin Saksaan.
- ❖ Vuonna 1939 sisäministeri Urho Kekkonen totesi Suomen hallituksen ryhtyneen kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin, ettei Keski-Euroopan pakolaisvirta pääsisi suuntautumaan Suomeen. Juutalaisten suurimman hädän hetkellä Suomi pysyi lähes suljettuna.
- ❖ Kesällä 1940 Suomella olisi ollut mahdollisuus pelastaa huomattava määrä Saksan juutalaisia Petsamon kautta Yhdysvaltoihin. Sotatoimien seurauksena muut pakotiet olivat sulkeutuneet. Kansallisen edun vuoksi maamme kuitenkin kieltäytyi auttamasta.
- ❖ Jatkosodan aikana useat juutalaispakolaiset passitettiin vaikeisiin oloihin työleireille Lappiin.
- ❖ Mannerheim otti Suomen juutalaisten luovuttamiseen ehdottoman kielteisen kannan. Suomen omat juutalaiset säästyivät Hitlerin tuhkoneistolta, mutta 6.11.1942 Suomi luovutti saksalaisille 27 ulkomaalaista. Heidän joukossaan oli kahdeksan juutalaispakolaista, joista vain yksi selvisi hengissä keskitysleiriltä.
- ❖ Vasta viime vuosina on paljastunut Suomen syyllisyys Suomen ja Saksan välisessä vankien vaihdossa toisen maailmansodan aikana. Eräs tutkija on arkistomateriaalin pohjalta tullut siihen johtopäätökseen, että ainakin 70 Venäjän juutalaista luovutettiin saksalaisille tämän operaation yhteydessä.

Nämä ovat vain muutamia esimerkkejä oman maamme suhtautumisesta juutalaisiin veljiimme ja sisariimme. Eikä antisemitismi rajoitu ainoastaan menneisyyteen – sitä ilmenee myös tämän päivän Suomessa.

Tarkastellessamme kristikunnan historiaa huomaamme, että antisemitismin juuret ulottuvat hyvin syvälle. Alkukirkossa juutalaiset ja pakanat kokoontuivat yhdessä Jeesuksen nimeen, koska heitä erottava raja-aita oli poistettu. Mutta sielunvihollinen onnistui vähä vähältä viettelemään kristillisen kirkon kauas pois nöyrästä ja veljellisestä asenteesta juutalaisiin. Jo Paavali varoitti kristittyjä ylpeilemästä ja opetti Roomalaiskirjeen 11. luvussa, että juutalaiset ovat juuri, joka kannattaa meitä, jotka on oksastettu vastoin luontoa jaloon oliivipuuhun, Israeliin. Mutta pian alettiin opettaa yleisesti, että kirkko olisi ottanut Israelin paikan. Näin syntyi meidän päiviimme asti vaikuttava ns. "korvausteologia", jonka vaikutuksesta juutalaisia on vainottu mm. "Kristuksen tappajina". Monet kunnioitetut kirkkoisät olivat antisemitistejä. Ristiretket ovat surullinen todistus siitä, miten julmasti kristityt vainosivat juutalaisia. Uskonpuhdistaja Martti Luther suosi aluksi juutalaisia, mutta hänen asenteensa muuttui dramaattisesti, kun hän ei onnistunut käännyttämään heitä. Lutherin juutalaisvastaisia opetuksia sovellettiin myöhemmin kirjaimellisesti Kolmannessa valtakunnassa. Kirkkohistoriasta voisi luetella vielä paljon esimerkkejä. Kuinka suuri onkaan kristikunnan syyllisyys vanhemmaa veljeämme kohtaan!

**

Huhtikuussa 2001 kokoontui Jerusalemiin evankelisia kristittyjä kansainväliseen katumusjumalanpalvelukseen. Siinä palvelleet papit edustivat eri kansoja ja kirkkokuntia. Tapahtumaan otti osaa yli 1200 henkilöä, joista noin 200 juutalaisen seurakunnan jäseniä.

Rabbi Paul Laderman otti vastaan antisemitismiä vastustavan julkilausuman, jonka oli allekirjoittanut 32 500 henkilöä 36 eri maasta. Tämä julkilausuma allekirjoituksineen säilytetään Israelin valtionarkistossa. Rabbi Ladermanin sanat koskettivat meitä syvästi:

"Kiitän teitä sydämellisesti tänä surun päivänä, muistaessamme rikoksia, joita on tehty kansaamme kohtaan meidän päivinämme. Kiitän teitä juutalaiselle kansalle tuomastanne valonsäteestä. Ette ole unohtaneet, vaan kadutte synnejä, joita on tehty kansaamme vastaan. Päätöksenne on tehdä hyvää ja vastustaa väsymättä antisemitismiä sen kaikissa muodoissa. Turvaatte juutalaisten kunnioituksen Jumalan tekemän ikuisen liiton tähden." Ja hän lopetti sanoihin: "Te toivotatte meille Jumalan siunausta. Pyydän Teitä nousemaan ylös, jotta minä voisin rukoilla Teille Jumalan siunausta."

Rabbi Laderman siunasi kaikki läsnäolevat Aaronin siunauksella.

Seuraavana päivänä Jad Vashemissa, holokaustin uhrien muistolle omistetussa museossa, oli katumustilaisuus, jossa eri kansallisuuksien edustajat tunnustivat oman kansansa syyllisyyden. Eräs eteläafrikkalainen luterilainen piispa, joka on tummaihoisena itse joutunut kärsimään paljon rotuerottelusta ja pystyy samaistumaan juutalaisen kansan kanssa, kertoi liikuttavasti, miten Herra näytti hänelle Auschwitzissa, että hänkin on syyllinen: "Sinä et ole saksalaisia parempi. Kuka tietää, kuinka olisit menetellyt, jos olisit itse ollut heidän asemassaan."

Nämä sanat voimme omistaa itsellemme – tänään. Valitettavasti antisemitismi nousee jälleen monissa maissa. Ehkä lähitulevaisuudessa – ajatelkaamme viime aikojen tapahtumia – suhteemme Israeliin asetetaan koetukselle. Toistuuko historia? Epäonnistummeko jälleen – passiivisina kristittyinä, vaieten?

Äiti Basilea kirjoittaa: "Israel tarvitsee nyt meidän apuamme... Jumala odottaa rukoilijoita, jotka nöyryvät omien ja oman kansansa syntien tähden... Hän odottaa esirukoilijoita, jotka uskossa taistelevat Israelin puolesta..." Joka rakastaa Jeesusta, rakastaa myös kansaa, jota Hän rakastaa ("Israel - Mein Volk", 1958).

ks. referaatti "Antisemitismin esiintymisestä Suomessa"

*

** ks. "Kristikunnan syyllisyys juutalaisia kohtaan"

Sisar Barnaba Isonkyrön kirkossa 25.5.2003 pidetyssä yhteiskristillisessä katumusjumalanpalveluksessa. Aiheeseen liittyvää materiaalia voi tilata osoitteesta:

Evankeliset Mariasisaret, c/o Boije, Almantie 25-27 D 20, 65610 Mustasaari
sähköposti: info-fi@kanaan.org / www.kanaan.org

© Evankeliset Mariasisaret, Darmstadt, Saksa, 2003 — Kaikki oikeudet pidätetään —